

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๑๒๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๖ หน้า ๒๐๒๓

มกุฏราชกุมาร เสด็จขึ้น ประทับ รถ พระที่นั่ง เติร กระทบน ค่อไปจน ถึง
สถานี อุตริษฐุ ประทับ แรม แด ประพาศใน เมือง แด ตาม ทาง รถไฟถึง
เขา พริง แล้วเสด็จไป ประพาศ เมือง สวรรคโลก เสด็จ กลับ กรุงเทพฯ
เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘ ๖

คำกราบบังคมทูลรายงาน
การเปิดทางรถไฟอุตรดิษฐุแดสวรรคโลก

ขอ เคารวะ ฝ่า พระบาทโปรดเกล้า ฯ

ด้วย บัดนี้ กระทรวงโยธาธิการ ได้สร้าง ทาง รถไฟ สาย เหนือ ตาม
พระ กระ แด พระ บรม ราช โองการ สำเร็จ ค่อ ออกไป อีก สอง ตอน
ใน ทาง สอง ตอน นี้ เปน ทาง สายใหญ่ค่อ ขึ้นไป ข้าง เหนือ แต่ บ้าน
คารา ถึง ตำบล ปางค่น ผัง โดย ทาง เมือง อุตริษฐุตอน หนึ่ง กับ ทาง
สำรา อีก ตอน หนึ่ง แยก ที่ บ้าน คาราไปเมือง สวรรคโลก ทาง สำรา
นี้ เปน ส่วน ทาง ตอน ค่น ที่ ควร เรียกว่า ทาง สาย ควณิ คกไป ยัง เมือง
คาก เพื่อใน ที่ สุด สืบไป ภาย หน้า จะ ได้ ตี ตี ค่อ ทำ แด ผ่าน น้ำ แม่ น้ำ
กับ แม่ พิง ให้ ไป มา ถึง กัน

การ สร้าง ทาง รถไฟ สำเร็จ บริบูรณ์ ใน ทาง ที่ได้ ขยาย ค่อ ออกไปนี้
ตาม กำหนด วิธี สร้าง ทาง รถไฟ ที่ได้ รับ พระ บรม ราชานุญาต เพื่อ

จะได้ไปอยู่ที่ ชัก หน้า ให้เขตร แขวง ที่ อยู่ห่างไกล พืช เหมือนใกล้ เข้า มา
คิด เมือง ด้วย พระนคร แต่ให้เป็นที่ เกือบ ใน ความ บำรุง บ้าน เมือง
แต่ใน กิจ การ ความ เจริญ ของ ประชาชน นั้น ด้วย ไม่น่า สง สัย โดย
ในการ ที่ ขยาย ทาง ออกไป นี้ คง จะ เป็น ที่ ต่อก พระราช หลุทัย
เพราะ ว่า พาหนะ ที่ ช่วย ให้ เติร สดวก เช่น นี้ ไซ้แต่ จะ ช่วย รัฐบาล
ใน การ ปก ครอง ฝ่าย เดียว ยัง เป็น ทาง ที่ อุดหนุน ให้ เจริญ สิ้นค้า
แต่ทั้ง การ ค้าขาย นั้น ด้วย

ในการ ที่ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ฝ่า พระ บาท เสด็จ ขึ้น
มายัง เมือง พิษณุ โลก สดวก ทาง รถไฟ คอน เมือง อุดรดิษฐ์ เพื่อ
ทรง เยี่ยม ทาง รถไฟ แทน พระ องค์ ทั้ง ๒ ฝ่าย นี้

ข้า พระ พุทธเจ้า ขอ พระ ราชทาน พระ ราชวโรกาส กราบ ทูล ข้อม
สำคัญ บาง อย่าง ของ การ งาน ที่ได้ทำ แล้ว ดำเนิน ไป

ทาง รถไฟ ใน ส่วน ตั้งแต่ เมือง พิษณุ โลก ถึง เมือง อุดรดิษฐ์ เป็น
ระยะ ยาว ๑๐๐.๖ กิโลเมตร เป็น ทาง ขนาดใหญ่ แต่ อยู่ ใน ส่วน
หนึ่ง ร่อง ทาง สายใหญ่ ที่ ขึ้นไป ข้าง เหนือ ได้ เปิด ให้ รถ เติร รับ คน
โดย ผ่าน แด บรรทุก สิ้นค้า แล้ว เป็น ๒ ตอน คือ ตั้งแต่ พิษณุ โลก ถึง
บ้าน คารา เยี่ยม ทาง เติร รถ เมื่อ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน รัตน โกสินทร์
ศก ๑๒๙ แต่ ตั้งแต่ บ้าน คารา ถึง เมือง อุดรดิษฐ์ เติร มา เมื่อ

วันที่ ๑๕ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๘๘ ตอนต้นได้ทรง พระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ออก ประกาศ เปิดทาง เติร์ รถ แด่คอมพลัน
นี้ เฉพาะ เติร์ รถ ขั้ว คราว

ทาง สายนี้ ทำไป ตามแนว แม่ น้ำ น่าน ผัง ซ้าย ถึง บ้าน คารา ที่บ้าน
คารามี ๘ ฟาน เหล็ก ข้าม แม่ น้ำ ยาว ๒๖๐ เมตร แด่ทาง ต่อไป
เรียบ ตาม ผัง แม่ น้ำ ข้าง ซขวา ผ่านไป ตาม ตำบล ที่ราบ อัน เปน ทอง ที่
น้ำ ท่วม ขึ้น มา จาก แม่ น้ำ รวด เร็ว กว่า ทอง ที่ ตอนใต้ เมือง พิษณุโลก
การ เติร์ คน

โดยเหตุที่ พื้น เมือง เปน ที่ ลุ่ม คัน ทาง รถไฟ จึง ต้อง เติร์ ขึ้นให้
สูง ประมาณ ๓ เมตร ถึง ๔ เมตร จาก พื้น ดิน ตลอด ทาง ซึ่ง
กระทำให้ การ เติร์ ดิน มี จำนวน เปน อัน มาก ถึง ๒,๑๐๗,๑๙๓ กิวบิก
เมตร คิดเป็นเงินค่าแรง ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท

การ สร้าง ๘ ฟาน ต่าง ๆ

การ สร้าง ๘ ฟาน มี จำนวน ต้อง ทำ มาก มาย รวม จำนวน ระยะ ยาว
ของ ๘ ฟาน ทั้ง สิ้นได้ ๙๒๔ เมตร หรือ พันละ ๙.๒ ของ ทาง รถไฟ
๘ ฟานเหล่านี้ มี จำนวน ๘ ฟาน เหล็ก อยู่ ๖ ๘ ฟาน ทอคอนกรีต ก่ออิฐถือ
ปูน นอก นั้น เปน ๘ ฟานไม้ ข้า พระ พุทธเจ้า ขอ พระ ราชทาน ถวาย
ทอดพระ ๘ ฟาน ข้าม แม่ น้ำ บ้าน คารา ซึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน นามว่า “สถาน ประมินทร์”
สถาน^{นี้} มี ช่อง กว้าง ยาว ๑๐๐ เมตร ช่อง ช่อง ข้าง ยาว ข้าง ละ ๕๐
เมตร เปน สถานใหญ่ยาว ที่สุด ที่ได้สร้าง ขึ้นใน กรุงสยาม นับว่า
เปน สถาน อัน สำคัญ สถาน^{หนึ่ง} ในการ ก่อสร้าง สถานใน ประเทศ^{นี้}
เครื่อง เหล็ก นั้นได้ คิด ตั้ง ขึ้น ตาม วิธี คำนวณ^{ซึ่ง} วาง พาด บน ฐาน รองรับก่อ
ด้วยอิฐ แลศิลา รวมใน เส้น^{คู่} ๒ ข้าง ขึ้น ออก มาจากตลิ่ง การ ก่อ ราก
ของ เส้น^{นี้} ได้กระทำโดย ใช้ วิธีเครื่อง ชัดลม ลงไป ชุด^{ขึ้น} แม่น้ำ ถึง
เหล็กรับเส้น ฐาน สถาน^{ให้} จม ตกลงไปใต้ พื้น แม่น้ำ ถึง ๑๔
เมตร หรือ ประมาณ ๑๕ เมตร ได้ ระดับ น้ำในตำ แม่น้ำ อย่างที่ตลิ่ง
ฐาน ที่ ก่อจม ลงไปใต้ พื้น ของ แม่น้ำ^{ซึ่ง} เปน ทราบ กับ ดิน สดับ กัน
การ สร้าง สถาน ด้วยวิธี ชนิด^{นี้} เปน การ ที่ได้ทำ ขึ้น เปน ครั้ง แรก
ใน กรุงสยาม แล ข้า พระพุทธเจ้า มีความ ยินดี ที่ จะ กราบ ทูล ว่า
ไม่ได้เกิด เหตุการณ์ บ่อย เจ็บ ใน เวลา ที่ ทำ อย่างใด อย่าง หนึ่ง เลย
ทาง มัน คง ของ ทาง รถไฟ

ทาง มัน คง ของ ทาง รถไฟ^{นี้} เปน แบบ ทาง ชนิด กว้าง ตาม ที่ได้ทำ
มาใน ทางรถไฟ สาย เหนือ นั้น วาง เหล็กหนัก ๒๕ กิโล แกรม วาง พาด
ไปบนไม้หมอน มีไม้คาง ไม้รัง เปน ต้น ได้ตัด มาจาก ไม้คอนใต้เมือง

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๑๒๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๖ หน้า ๒๐๖๗

นคร สมุทร หรือในท้องที่ที่ใกล้เคียงกับทางรถไฟ การถมทาง
บาง ระยะใช้ทราย บางระยะใช้ศิลา
การ สร้าง สถานที่ต่าง ๆ

ที่ เมืองสมุทรสาคร ได้ก่อสร้างขึ้นด้วยอิฐอย่าง เรียบร้อยดี แดตาม
สถานที่ที่ไม่สู้สำคัญ ได้ปลูกสร้างด้วยไม้ เช่น แบบ อย่าง ตาม เคย

สถานที่ที่มีถ้ำน้ำสำหรับรถจักร นั้น ได้จัดทำขึ้นที่บ้าน ดารา แดที่
เมือง สมุทรสาคร แดโรงสำหรับไว้รถจักรได้ ๔ คัน ได้ทำขึ้นที่
เมือง สมุทรสาคร

เรือนสำหรับเจ้าพนักงาน แดคนงาน อาศัยอยู่นั้น ได้ทำขึ้นณะสถานที่
ที่ต่าง ๆ ตามที่ต้ง การ

โดยเหตุที่ไม่เป็นการสมควร ที่จะทำทางรถไฟไปให้ใกล้กับถ้ำน้ำ
ที่ สมุทรสาคร จึงได้ทำทาง แยก จาก สถานที่ ไปหา ตัดทำอิฐ
เป็น ระยะ ทาง ยาว ๒ กิโลเมตรครึ่ง เพื่อจะให้ เป็น ประโยชน์แก่
พวก พ่อค้า ทั้ง ปวง

เครื่องล้อเลื่อน

กระบวน เครื่องล้อเลื่อน นั้น มีรถจักร ๙ คัน รถสำหรับรับคน
โดยสาม ๑๙ คัน แดรถบรรทุกสินค้า ๕๐ คัน กับทั้งเพดานแตร
เหล็กตัวรถ เพื่อทำไม้ประกอบใน เมือง นี้ อีก ๒๘ คัน เครื่องล้อ

เล่ม ๒๖ หน้า ๒๐๖๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๑๒๘

เลื่อนเหล่านี้ ได้จัดการเรียกแข่งขันสิ่ง โดยลดราคา กัน เป็น การ เปิด
เผย แต่ได้รับราคา อย่าง เป็น ที่ พอใจ ซึ่งได้แบ่งให้แก่ ห้าง ในประเทศ
ฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี แต่ ประเทศ ฮอลแลนด์ เป็น ผู้ตั้ง

ราคา

รวม ราคา ค่า ทำ ซึ่งยัง งบประมาณ ซึ่ง เริ่มต้น ยัง ไม่ ได้ ใน บัด นี้ เป็น จำนวน
ประมาณ รวดสัก ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือ กิโลเมตร ละ ๕๐,๐๐๐ บาท
ซึ่ง เป็น ราคา ที่ ต่ำ ลง มา มาก เมื่อ เทียบ กับ ราคา เดิม ง่าย ง่าย อื่น ๆ
ใน ประเทศ นี้ เป็น จำนวน กิโลเมตร ละ ๖๓,๐๐๐ บาท นั้น
ทาง ตอน ปาง ต้น ผง

ทาง ตอน นี้ เป็น ส่วน หนึ่ง อยู่ใน ทาง สายใหญ่ มี ระยะ ยาว ๑๕
กิโลเมตร แต่ ได้ เปิด ให้ รถ เติร รับ คน โดย ส่วน แต่ บรรทุก สินค้า
ชั่วคราว เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม รัตนโกสินทร์ ๑๒๘ เป็น
ทาง ส่วน หนึ่ง ของ ตอน อุดรดิษฐ์ ไป นคร ตำป่าง เป็น ทาง ที่จะ ทำ ต่อ
ขึ้นไป ข้าง เหนือ ถึง นคร เชียงใหม่ ทาง นี้ แยก จาก เดิม ตำแม่ น้ำ ที่ ทำ
เส้า เหนือ เมือง อุดรดิษฐ์ แล้ว เติร ไป ตาม ลุ่ม น้ำ ตำ ห้วย แม่ ฤทธิ พื้นที่
ค่อย สูง ขึ้น ที่ ตะ น้อย จน ถึง ปาง ต้น ผง จาก ปาง ต้น ผง ขึ้น ไป ข้าง เหนือ
เป็น ตอน เริ่ม ทำ แด พื้นที่ เป็น ภูเขา แดการ สร้าง ทาง แต่ นี้ ไป จะ เป็น
ราคา แพง มาก ขึ้น แต่ ตำมาก ขึ้น ทุกที่

ราคา

ราคา ค่า สร้าง ทาง จะ ทราบได้ ต่อ เมื่อ ทาง ทำ สำเร็จ แล้ว ถึง ตำบล
แม่พอก ด้วยว่า ไม่ได้ แยก ภาษี ทาง ตอน นี้ ไว้ ต่าง หาก กัน

การ ที่ได้ เปิด ให้ รถ เติร ตอน นี้ ก็ เพื่อ จะ กระ ทำ ความ สดวก แก่
การ สร้าง ทาง แด ให้ ได้รับ ประโยชน์ จาก การ เติร สิ้น ค่า ไป มาก กับ
เมือง แพร่ นั้น ด้วย

สาย สวรรคโลก

ทาง สาย น ทำ ไป ทาง ทิศ ตะวัน ตก แต่ บ้าน ตารา ถึง เมือง สวรรคโลก
มี ระยะ ทาง ยาว ๒๘.๙ กิโลเมตร เป็น แบบ ทาง ขนาด ใหญ่ แด
ได้ เปิด ให้ รถ เติร ขับ คราว เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม รัตนโกสินทร์
ศก ๑๒๘ ทาง สาย นี้ เติร ไป ใน บ้าน ที่ บ้าน นี้ ไม่มี บ้าน ผู้ คน
การ เติร ดิน

โดย เหตุ ที่ ทำ ดิน ทาง ค่า ได้ การ เติร ดิน จึง มี แต่ น้อย รวม
จำนวน ทั้ง ดิน ๓๑๐,๑๐๔ กิวบิก เมตร เป็น ราคา เงิน ๑๘๔,๐๐๐ บาท
คิด เป็น กิโลเมตร ละ ๖,๔๐๐ บาท เป็น ราคา ที่ ค่า มากกว่า ราคา ที่ คิด
เฉลี่ย ใน สาย อื่น ๆ

การ สร้าง สพาน ต่าง ๆ

การ สร้าง สพาน ต่าง ๆ มี จำนวน ๕ สพาน เป็น สพาน เหล็ก วาง
พาด บน เสา ก่อ อิฐ อยู่ บน ไม่ได้ ใช้ สพาน ไม้ เลย

ทาง มั่น คง ของ ทาง รถไฟ

เป็น ทาง ขนาด กว้าง ใช้ ถม ด้วย ทราย ซึ่ง เขา มา จากแม่น้ำ ยม
การ สร้าง สถานที่ ต่าง ๆ

โดย เหตุ ที่ไม่มี ผู้คน มาก การ สร้าง สถานที่ จึงไม่ ได้ ทำ ขึ้น ตาม
ระยะ ทาง แต่ ที่ เมือง สวรรคโลก ได้ สร้าง ทำ ขึ้น ด้วยไม้ กับ ทำ โรง
ไว้ รถจักร ๑ หลัง แต่ ตั้ง ถึง ที่ เต็ม หน้า ด้วย

เพื่อ จะ ให้ เป็น ที่ ชัก นำ แก่ ผู้คน ไป ตั้ง ทำ มา หา กิน ตาม ทาง
ตลอด ไป จึง ได้ ทำ ที่ สำ หรับ หยุด รถ ที่ ตลอด มะพลับ แห่ง หนึ่ง ให้
รถไฟ หยุด ณ ค่ำบด นั้น

เครื่องรถเลื่อน

กระบวน เครื่อง รถเลื่อน รวม อยู่ กับ สาย อุตสาหกรรม

ราคา

บานูชี้ นั้น ยัง หา ได้ คิด ให้ เป็น ราคา เต็ม ขาด คง ไม่ แต่ รวม ราคา
ทั้ง สิ้น จะ ได้ สัก ๘๔๐,๐๐๐ บาท หรือ ก็ โทมิเตอร์ ละ ๒๙,๐๐๐ บาท
ราคานี้ ใช้ ว่า จะ ต่ำ กว่า จำนวน เฉลี่ย อย่าง เดียว แต่ ทั้ง เป็น ที่ ก่อ ได้
ด้วย ว่า ใน การ ที่ สร้าง ได้ ถูก ราคา มาก มาย เพราะ เหตุ ที่ มี การ
เสริม ดิน น้อย มี สพาน แต่ น้อย สพาน แต่ ทั้ง ทำ เติ พน ที่ ก็ ทำ ง่าย ด้วย

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๑๒๘๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๖ หน้า ๒๐๗๑

ทางเหล่านี้พึงทำแล้วสำเร็จ แต่ก็เปนทางสำคัญอยู่ในทางนั่นเอง
ที่เปนส่วนหนึ่งของทางรถไฟแห่งประเทศ แม้ถึงว่าทางตัดผ่านไป
ตามตำบลที่มีราษฎรเบาบาง จะหมายเอาผลประโยชน์ให้มากของ
ทางรถไฟ อย่างรวดเร็ว นั้นไม่ได้ก็ดี ก็มีทางที่จะเปนได้แท้ ที่
ได้ทำการติดต่อตลาดสินค้าที่สำคัญ ๒ ตำบล คือ เมืองอุตรดิษฐ์
กับเมืองสวรรคโลกให้ถึงกัน ทั้งจะได้นำสินค้าทั้ง ๒ ตลาดนั้นได้
ตรงไปยังกรุงเทพฯ โดยวิธีบรรทุกรับส่ง ทำให้เปนความสะดวก
แก่พลเมืองมากขึ้น ตามพระบรมราชประสงค์ สินค้าตามตำบล
เหล่านี้คงจะเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนการเพาะปลูกทั่วไปก็จะ
ดีขึ้น แต่เมืองอุตรดิษฐ์ซึ่งเป็นตลาดกลางของสินค้าฝ้ายเหนือแคว
ฝ้ายควนฮอกอยู่แล้วนั้น ก็คงจะเปนตลาดสินค้าสำคัญยิ่งขึ้น
ในที่สุดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานกราบบังคมทูล ใน
นามของข้าราชการในกระทรวงโยธาธิการ กับทั้งข้าพระพุทธเจ้าที่
ได้มีความรู้สึกในพระกรุณาคุณ ที่พระราชทานแก่ข้าราชการใน
กระทรวงนี้ ให้มีเกียรติยศอันใหญ่ยิ่ง ที่ฝ่าพระบาทได้เสด็จมา
ประทับในการพระราชพิธีวันนี้ ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ ฯ